

KURZEMES BAROKS

BAROQUE OF COURLAND

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Informācija pa tālruni 67022434. Information by phone +371 67022434.
info@bank.lv www.bank.lv

17. gs. beigas un 18. gs. sākums bija arhitektūras un dekoratīvās mākslas uzplaukuma laiks Kurzēmē. Muižu īpašnieki sacentās savā starpā par lielāko baznīcu un greznāko iekārtu tajā. Šīs vēlmes spēja apmierināt Ventspils koka tēlnieku darbnīca, kas bija izveidojusies sakarā ar hercoga Jēkaba lielajiem kuģu būvēšanas plāniem.

Darbnīcas tēlnieks Nikolauss Sēfrenss Vecākais (*Nicolaus Söffrens*; ?–1694) darinājis Kuldīgas Sv. Katrīnas baznīcas altāra retablu un kanceļi (1660–1663), bet viņa dēls Nikolauss Sēfrenss Jaunākais (1662–1710) kļuva par izcilāko Kurzemes baroka meistaru. Baroka laikmets Latvijai atstājis īpaši bagātu kultūras mantojumu. 17. un 18. gs. celtās Kurzemes baznīcas pieder pie vērtīgākā, kas tapis Latvijas teritorijā vēsturisko stilu periodā. Laikmeta pieprasījums sekmēja ārvalstu mākslinieku un amatnieku ieceļošanu un tādējādi arī mākslas uzplaukumu.

Liepājas pilsēta spēja veiksmīgi sacensties ar Kurzemes muižnieku greznības tieksmi. Liepājas Sv. Annas baznīcā 1697. gadā tapa Latvijas lielākais baroka altāris, kura retabls ir viena no Latvijas kultūras kanona vizuālās mākslas vērtībām.

N. Sēfrensa darbnīcā tapuši arī Landzes baznīcas altāris un kancele (1701) un Ventspils pils kapelas iekārta, ko pabeidza Sēfrensa padēls Johans Mertenss (*Johann Märten*s; 1690–1737). J. Mertenss turpināja Ventspils kokgriezēju skolas tradīcijas. Viņš darinājis Salgales baznīcas iekārtu (1722) un Kandavas baznīcas kanceļi un biktssolu (1735–1736). Ugāles baznīcas ērģelēm, ko 1700. gadā veidojis Liepājas meistars Korneliuss Rāneuss (*Cornelius Rhaneus*), kokgriezuma projektu 1697. gadā izgriezis N. Sēfrensa radnieks Mihaels Markvarts (*Michael Marquart*).

Pats lielākais Kurzemes baroka ansamblis (1704–1709) savulaik atradās Lestenes baznīcā. Vienā stilā darinātais altāris, kancele, biktssols, baznīcēnu soli un ērģeļu prospekts bija N. Sēfrensa darbnīcas pēdējais darbs. Baznīca 1945. gada februārī cieta padomju artilērijas apšaudēs. 1961. gadā darbību pārtrauca Lestenes evaņģēliski luteriskā draudze, bet 1964. gadā izdemolētās iekārtas paliekas tika aizvestas uz Tukuma muzeju, savukārt Lestenes baznīcā 1967. gadā ierīkoja graudu kalti.

Kopš 1982. gada Lestenes baznīcas iekārtas fragmenti daļēji restaurētā veidā bija apskatāmi Rundāles pils muzejā. Tagad sāka baznīcas ēkas atjaunošana un kokgriezumu iekārtas restaurācija, lai to pakāpeniski nogādātu atpakaļ Lestēnē.

Lestenes baznīcas un N. Sēfrensa kokgriezumu atjaunošana uzskatāma par vienu no svarīgākajiem Latvijas kultūras projektiem senā kultūras mantojuma saglabāšanā. Lai šis cildenais uzdevums būtu veicams, liela nozīme ir katra pilsoņa līdzdalībai.

The end of the 17th and beginning of the 18th century was a time of flourishing architecture and decorative art in Courland. Estate owners competed amongst themselves for the largest and most lavish church on their property. These desires were satisfied by the woodworking workshop of Ventspils (then Windau), which had been established to be part of Duke Jacob's great shipbuild-

ing plans. Woodcarver Nicolaus Söffrens Sr. (?–1694) made the retable and pulpit of St. Catherine's Church in Kuldīga (Goldingen) (1660–1663), and his son Nicolaus Söffrens Jr. (1662–1710) became the most outstanding master of the Courland Baroque. The Baroque era has left a particularly rich legacy in Latvia. The 17th and 18th century churches in Courland are among the greatest treasures created in Latvia in the period of historical styles. The contemporary demand promoted the immigration of foreign artists and craftsmen and thus also flourishing of the arts.

The city of Liepāja (Libau) managed to successfully match the luxury needs of the landed gentry of Courland. In 1697, the largest Baroque altar in Latvia was built in St. Anna's Church whose retable has been included in the Latvian Cultural Canon as one of its visual art treasures.

The altar and pulpit for the Landze Lutheran Church (1701) and Ventspils Castle chapel furnishings completed by Söffrens's stepson Johann Märten (1690–1737) were also built in Söffrens's workshop. Märten continued the woodcarving traditions of the Ventspils school. He is the author of the furnishings of the Salgale Church (1722) as well as the pulpit and confession bench of the Kandava Church (1735–1736). The carved case of the Ugāle Church organ built by master Cornelius Rhaneus from Liepāja in 1700 was made by Michael Marquart, a Söffrens's relative, in 1697.

The largest Baroque ensemble in Courland (1704–1709) used to be found in the Lestene Church. The altar, pulpit, confession bench, benches for the congregation and the organ case built in the same style were the last carvings made in Söffrens's workshop. In February 1945, the church was damaged by the soviet artillery bombardments. In 1961, the Evangelical Lutheran congregation of Lestene discontinued its activities. The remnants of the demolished church were taken to the Tukums Museum in 1964, and in 1967 the church became a grain drying kiln.

As of 1982, the partially restored fragments of the Lestene Church were on display at the Rundāle Palace Museum. Now the church is undergoing renovation, and its woodcarvings are being restored to be gradually taken back to Lestene.

The restoration of the Lestene Church and woodcarvings by Nicolaus Söffrens is one of the most important projects in protecting the cultural heritage of Latvia. The participation of each and every citizen in this project is of vital importance.

Nominālvērtība – 5 eiro, svars – 22.00 g, diametrs – 35.00 mm, metāls – 925° sudrabs, ar apzeltītām detaļām, kvalitāte: *proof*, monētas josta – ar uzrakstu. Monētas dizainu izstrādājis Laimonis Šēnbergs, tās ģipša modeli veidojusi Ligita Franckeviča. Monēta kalta *Mennica Polska S.A.* (Polija).

Face value: 5 euro; weight: 22.00 g; diameter: 35.00 mm; metal: silver of 925 fineness; with gilded elements; quality: *proof*; edge: lettered.

The coin has been designed by Laimonis Šēnbergs, modelled by Ligita Franckeviča and struck by *Mennica Polska S.A.* (Poland).